

Datum

1 juni 2023

Onderwerp

Inbreng VNG voor debat Participatiewet 14 juni

Geachte dames en heren,

Op woensdag 14 juni debatteert u met minister Schouten over de Participatiewet, een wet die voor gemeenten meer dan van belang is. Wij zijn blij met de stappen die gezet worden in spoor 1 en onderschrijven het belang van een uitvoeringstoets. Wij ondersteunen de oproep van minister Schouten om de Participatiewet te herzien en met uw Kamer in gesprek te gaan over het lange termijnperspectief (spoor 2 en spoor 3, uitvoeringskracht).

De bestaanszekerheid van inwoners staat in Nederland in toenemende mate onder druk. Nibud en SCP wijzen op een steeds kwetsbaardere posities van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en mensen met een laag inkomen. De Participatiewet is er om een toereikend en voorspelbaar bestaansminimum te garanderen. En eerlijk gezegd, doet de wet dat op dit moment onvoldoende. Daarom is een fundamentele herziening van de wet noodzakelijk in samenhang met het toeslagenstelsel, zodat vertrouwen toeneemt, de menselijke maat toegepast kan worden en vereenvoudiging plaatsvindt. Wij waarderen het dat SZW het belang van de samenhang ziet binnen het brede stelsel van inkomensondersteuning.

Huidige Participatiewet vereist fundamentele herziening

Als gevolg van de werking van de huidige Participatiewet blijven er te veel mensen aan de kant staan. En dat is in een tijd met een nijpende arbeidsmarktkrapte ronduit ongewenst. Met de komst van de Participatiewet hebben we gezien dat er meer mensen tot de doelgroep van deze wet behoren. Deze doelgroepdifferentiatie in de wet helpt niet. Denk bijvoorbeeld aan de mensen vanuit de WAJONG, mensen met een arbeidsbeperking en statushouders.

Bestaanszekerheid

Het is noodzaak mensen bestaanszekerheid te bieden en dat doet deze wet nu niet: er zitten te veel onzekerheden in. Wij zijn er daarom voor dat na fundamentele herziening gemeenten meer in positie worden gebracht om mensen een passend perspectief te bieden om aan de maatschappij deel te nemen, met voldoende ruimte voor onder andere passende ondersteuning naar (begeleid) werk, vrijwilligerswerk, opleiding, omscholing of mantelzorg.

Momenteel zitten er te veel onzekerheden in de Participatiewet. Het verrekenen van inkomsten is voor een inwoner nu niet te overzien en dat geldt ook voor professionals van een gemeente. De samenhang tussen verschillende inkomsten en uitgaven, zoals een bijstandsuitkering, inkomsten uit werk en toeslagen, en zeker met verrekeningen is onduidelijk. Ook bij de ministeries ontbreekt samenhang in het creëren van inzicht in inkomsten en toewerken naar vereenvoudiging.

Menselijke maat versus hardheden

Onzekerheid leidt ertoe dat mensen calculerend gedrag vertonen. Calculerend gedrag geeft op andere vlakken problemen. Als iemand gaat werken, kan deze bijvoorbeeld zijn toeslagen kwijtraken, en als gevolg daarvan ook zijn goedkope sociale huurwoning. Bij veranderingen in iemands leven, loopt het binnen de huidige wetgeving vaak spaak. Daarentegen blijft proportioneel sanctioneren nodig om het sociale vangnet te waarborgen.

Samenhang leefgebieden sociaal domein

Naast het wegnemen van onzekerheden is er meer aandacht nodig voor het voorkomen van werkloosheid en voor de inzet van scholing en begeleiding.

Inwoners komen de overheid op allerlei manieren tegen in het leven. Voor de ondersteuning van inwoners in de bijstand spelen geregeld vraagstukken die voorbijgaan aan de scope van de Participatiewet. Zo ontmoet een inwoner de overheid ook bij schulden, mentale, sociale of fysieke problemen, scholingsvraagstukken en op het gebied van veiligheid. Passende ondersteuning komt voort uit afstemming en samenhang tussen deze leefgebieden. Een herziene Participatiewet ademt ruimte om die afstemming vorm te geven, rekening houdend met het doenvermogen van de inwoner.

Een zekerheid is dat werken moet lonen. Indien werken niet kan en er aanspraak gemaakt wordt op een bijstandsuitkering, dan dient de hoogte van deze uitkering voldoende te zijn om van te leven. Wat dat betreft zien we met veel belangstelling uit naar de adviezen van de Commissie Sociaal Minimum en de samenhang met de Participatiewet.

Banenaafspraak

In 2019 hebben de publieke werkgevers bestuurlijke afspraken gemaakt, waarmee ze zich hebben gecommitteerd aan de doelstelling van de Banenaafspraak: 125.000 extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking in samenwerking met de markt. In vervolg daarop heeft de VNG in 2019 voor het eerst een werkagenda opgesteld voor en samen met gemeenten. Het doel van de werkagenda is om jaarlijks de inspanningen en resultaten bij de gemeenten te stimuleren, te faciliteren en inzichtelijk te maken, om de goede voorbeelden te delen en de voortgang te bewaken.

Het aandeel van de overheid in het totaal van de Banenaafspraak bedraagt 25.000. Daarbinnen worden gemeenten geacht aan het einde van 2023 5.250 banen te hebben gerealiseerd. Tot en met 31 december 2021 hebben gemeenten 5.796 banen ingevuld en daarmee is de doelstelling van 5.250 gerealiseerde banen vroegtijdig behaald.

Gemeenten zijn verder onderdeel van de Zelfstandige Publieke Werkgevers (ZPW). Het onderzoek onder overheidswerkgevers toont dat overheidswerkgevers gezamenlijk ook door middel van inkoop 15.000 tot 17.000 banen realiseren. Deze plekken tellen echter nu niet mee voor het overheidsaandeel in de Banenaafspraak terwijl is toegezegd dat banen door inkoop moeten meetellen bij de inkopende partij. Daarom zijn de ZPW er voorstander van om de doelstellingen van markt en overheid, respectievelijk 100.000 en 25.000, samen te voegen.